

Een menswaardig inkomen als beloning voor goed gedrag?

Over de herziening van de aanvullende financiële hulp binnen OCMW Gent

Persconferentie dinsdag 14 december 2010

Dirk Holemans – fractievoorzitter Groen! OCMW Gent

EEN MENSWAARDIG INKOMEN ALS BELONING VOOR GOED GEDRAG?

Over de herziening van de aanvullende financiële hulp binnen OCMW Gent

1. Inleiding

Het op federaal vastgelegde leefloon is ontoereikend om nog mee rond te komen. Dit wordt ook in Gent erkend door alle politieke partijen. Zo keurde de OCMW-raad in april 2010 nog een door de Groen! fractie ingediende motie unaniem goed, waarbij de raad de federale regering verzoekt om de leefloonbedragen te verhogen tot een algemeen menswaardig niveau. Deze motie werd nadien door de gemeenteraad integraal overgenomen.

Artikel 1 van de OCMW-wet geeft het OCMW de opdracht om maatschappelijke dienstverlening te garanderen zodat iedereen een menswaardig leven kan leiden. Op basis van dit artikel geeft het OCMW Gent, net als andere OCMW's, aanvullende steun om mensen met onder meer een leefloon te ondersteunen. Het OCMW heeft een grote autonomie om de wijze en hoogte van steunverlening in te vullen.

Het OCMW Gent oordeelde vroeger al dat het bestaande systeem van aanvullende financiële steun niet langer aangepast is aan de huidige ontwikkelingen (o.m. gestegen prijzen voor energie en wonen). Eind 2008 keurde de OCMW-raad een algemeen visiekader goed voor de ontwikkeling van een nieuw systeem. De Groen! fractie stemde toen als enige niet voor de nota omdat aanvullende steun hierin afhankelijk werd gemaakt van de bereidheid tot activeren. Op de raad van 14 december ligt nu een nieuw systeem van aanvullende financiële hulp (AFH) voor. Omdat dit ingrijpende wijzigingen met zich mee brengt, heeft Groen! dit ten gronde geanalyseerd en haar houding bepaald.

2. Het nieuwe voorstel

2.1. Het oude systeem dat verdwijnt

Het voorstel komt ter vervanging van de bestaande systemen van aanvullende financiële hulp:

- de huishuurtussenkost (19 €/rechthebbende, 38 €/rechthebbend koppel aangevuld met 13 €/kind);
- energietoelage (+ 50 jaar, max.38 € per koppel);
- de schooltoelage (49,5 € voor kinderen van 6 tot 12 jaar en 80,5 € voor kinderen tussen 13 en 18 jaar);
- tussenkost plechtige communie/vrijzinnige jeugd van 125 €;
- activeringspremie (62 €/maand bij tewerkstelling korte duur of lage inkomsten).

Zo verleent bv. het OCMW Gent gemiddeld aan 2.122 cliënten een huishuurtussenkost en/of energietoelage (gemiddeld maandbedrag per persoon is 50,1 €).

2.2. Het nieuwe systeem

Het nieuwe voorstel gaat uit van **steunbarema's**, dit zijn per gezinstype bepaalde inkomensgrenzen. Is het gezinsinkomen lager dan het steunbarema, dan heeft men recht op AFH tot aan het bedrag van het steunbarema in de veronderstelling dat men voldoende activeringsinspanningen levert. Deze AFH wordt in eerste instantie beperkt tot leefloon/levensminimumgerechtigden en cliënten met inkomen uit blijvende invaliditeit en pensioen.

Het steunbarema wordt als volgt berekend:

1. vertrekpunt = de **budgetstandaard**: deze bedragen worden ontleend aan de vorig jaar verschenen studie van Storms en Van Den Bosch (zie kadertekst), waarin becijferd wordt hoeveel een gezin de dag van vandaag nodig heeft om minimaal te kunnen participeren aan de samenleving. De studie doet dit voor verschillende gezinstypes.
2. de **aangepaste Gentse budgetstandaard**: de onderwijskosten en de huur worden uit de oorspronkelijke studie gelicht. Bedoeling is later de reëel betaalde huurprijs in te brengen, zij het gelimiteerd tot 400 € voor een alleenstaande en 512 € voor niet - alleenstaande.
3. berekening **kritische grens**: om de cliënt voldoende te blijven prikkelen werk te zoeken/te aanvaarden, wordt voor iedereen een spanningsveld ingebouwd. Dit spanningsveld varieert van 36,5% (alleenstaanden) tot 10% (gezin met kinderen) minder tegenover het netto minimum inkomen ingeval van tewerkstelling.
4. berekening **steunbarema**: het te hanteren steunbarema is de ondergrens van beide bedragen. Dus indien de kritische grens < Gentse budgetstandaard, dan is de kritische grens het steunbarema; is de kritische grens >, dan is de budgetstandaard het steunbarema. Opmerkelijk hierbij is dat de bestaande sociale voordelen waar mensen recht op hebben – net omdat ze erg behoeftig zijn – in rekening gebracht worden vooraleer het uiteindelijk te hanteren steunbarema te berekenen (waardoor dit lager ligt).

De budgetstandaard: “Wat heeft een gezin minimaal nodig?”

De studie van Storms en Van Den Bosch heeft heel grondig onderzocht wat een gezin in Vlaanderen anno 2010 minmaal nodig heeft om maatschappelijk te kunnen participeren. Ze onderzoeken aan de hand van een erg uitgebreid model hoeveel inkomen verschillende gezinstypes hiervoor nodig hebben. De onderzoekers stellen verschillende korven samen (huisvesting, voeding, onderwijs, ...) en berekenen zo een minimaal inkomen; de korven werden in consensus tussen onderzoekers en ervaringsdeskundigen samengesteld. De onderzoekers relativeren zelf de studieresultaten door te stellen dat deze uitgewerkte budgetstandaard nu niet als absolute armoedelijn te gebruiken is: ja, in zoverre een gezin met een inkomen beneden dit niveau op termijn niet aan armoede kan ontsnappen. Maar ook nee, omdat veel gezinnen met een inkomen boven het niveau van de budgetstandaard niet de omstandigheden kunnen creëren om menswaardig te leven. Gezondheidsproblemen, dure huisvesting, schuldenregelingen dreigen dit te verhinderen...

Berekening steunbarema:

Alleenstaande 30-jarige man, leefloon van 740,32 €, die maandelijkse huur van 350 € betaalt:

Budgetstandaard volgens Storms ea = 977,34 €

Gentse budgetstandaard (zonder huur) = 977,34 - 400 (max huurprijs) = 577,34 €

Aangepaste budgetstandaard = 577,34 + 350 = 927,34 €

Kritische grens = (1174,6 - 36,5%) = 860,51 €

Aangezien de kritische grens < de aangepaste budgetstandaard, is de kritische grens = steunbarema

Definitief steunbarema = (1174,6 – 66,36 (aftrek sociale voordelen)) – 36,5 % = 1108,24 – 36,5% = 811,9 €

Afhankelijk van de concrete gezinssituatie en het inkomen, zal het ene gezin steun verkrijgen in de vorm van AFH en zal een ander gezin niet langer extra hulp krijgen.

Voorbeeld 1:

Alleenstaande 30-jarige man (cfr supra)
Leefloon 740,32 €
Maandelijks huur 350 €
Toekenning AFH: $811,9 - 740,32 = 71,58$ €
In het oude systeem: geen AFH

Voorbeeld 2:

Alleenstaande vrouw, 36 jaar, 4 kinderen 8, 7, 6 en 4 jaar
Maandelijks inkomen (leefloon + kinderbijslag + onderhoudsgeld) = 1762,09 €
Maandelijks huur 386,2 €
Geen Toekenning AFH
In het oud systeem: maandelijks AFH van 77 € (huishuurtoelage) + jaarlijks schooltoelage voor drie lagere schoolkinderen (3 x 49,53 €)

Aangezien het nieuwe voorstel uitgaat van bepaalde **steunbarema's** per gezinstype, wordt het huidige maatwerk van de maatschappelijk werker vervangen door een software pakket dat, los van specifieke noden, de AFH zal berekenen.

2.3. Voorstel van VVSG wordt niet gevolgd

Het OCMW Gent wijst een systeem van de hand dat de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten (VVSG) juist in 2010 heeft ontwikkeld en nochtans als doel had de werking van OCMW's beter op elkaar af te stemmen. De argumentatie van het OCMW is driedelig: ten eerste, de VVSG zou geen rekening houden met de resultaten van de Studie Budgetstandaard. Dit is een schijnargument, omdat VVSG de bepaling van de steunbarema's uitdrukkelijk overlaat aan de lokale OCMW-besturen en dus de lokale overheid alle vrijheid geeft de resultaten van de studie in te brengen. De twee andere argumenten luiden dat de VVSG geen rekening houdt met de sociale voordelen van leefloon/levensminimumgerechtigden en dat VVSG het toekennen van AFH niet koppelt aan het leveren van activeringsinspanningen. Dat dit de eigenlijke argumenten zijn, blijkt uit wat volgt.

Instrument voor de berekening van aanvullende steun

VVSG ontwikkelde een instrument waarmee OCMW's aanvullende steun kunnen toekennen volgens eenzelfde achterliggende visie en systematiek met respect voor de lokale autonomie. Het doel is tweeledig: zorgen voor een menswaardiger leven en verhogen van de maatschappelijke participatie. Het steunbarema dat hierbij gehanteerd wordt (bvb Europese armoedegrens, leefloon + 10%,...) moet door de Raad voor Maatschappelijk Welzijn vastgelegd worden. De maatschappelijk werkers van eenzelfde OCMW zullen bij de berekening van aanvullende steun dezelfde stappen doorlopen en de berekening gebeurt op dezelfde manier, maar vertrekt wel telkens vanuit individuele leefcontext van de cliënt (meer maatwerk). Het resultaat is een richtlijn en geen absoluut gegeven. De VVSG ontwikkelde het instrument voor de berekening van aanvullende steun samen met OCMW's en wetenschappers. Het instrument wordt jaarlijks aangepast aan de maatschappelijke realiteit.

3. Groen!e uitgangspunten voor evaluatie nieuw systeem

1. Groen! is al lang vragende partij voor een actualisering van het huidige systeem gelet op de toenemende stijging van de levensduurte (energie, huur, ...).
2. Uitgangsprincipe van AFH moet de hoogte van het inkomen zijn en niet het statuut waarin mensen zitten.
3. Het gebruik van actuele wetenschappelijke studies over wat mensen nodig hebben om menswaardig te kunnen leven, is een basisvereiste.
4. Eender welk systeem van AFH moet maatwerk zijn want elke hulpvraag is anders.
5. Invoering nieuw systeem mag nooit een (verdoken) besparingsoperatie zijn.
6. Over de waarborgen op een menswaardig leven (Art. 1 van de OCMW-wet) kan niet/nooit onderhandeld worden.

4. Analyse en evaluatie van het voorstel

4.1. Voor iedereen met een te laag inkomen ... op termijn

Het nieuwe systeem baseert zich op het inkomen dat iemand heeft en niet langer het statuut (bv. leefloner). Het is immers een feit dat heel wat mensen een inkomen hebben dat niet veel hoger is dan het leefminimum, maar in het huidig systeem niet in aanmerking komen voor aanvullende hulp. Het voorstel zou terecht komaf maken met deze situatie door barema's in te voeren. Voorlopig blijft dit principe echter theorie, in het nieuwe systeem blijft AFH beperkt tot leefloon/levensminimumgerechtigden, mensen met inkomen uit pensioen en blijvende invaliditeit.

Voorbeeld: een alleenstaande man van 54 jaar heeft een werkloosheidsvergoeding van 780 €/maand; hij betaalt maandelijks 300 € huur. Volgens het nieuw systeem zou hij recht hebben op 65,41 €/ maand AFH. Gezien hij onder het werkloosheidsstelsel valt, krijgt hij echter geen AFH.

4.2. Wetenschappelijke studie wordt à la carte gehanteerd

Het nieuwe voorstel schuift nadrukkelijk de resultaten van het onderzoek "Wat heeft een gezin minimaal nodig" (zie kaderstuk Budgetstandaard) naar voor als het referentiepunt voor het Gentse OCMW. De studie van Storms en Van Den Bosch heeft inderdaad heel grondig onderzocht wat een gezin in Vlaanderen anno 2010 minimaal nodig heeft om maatschappelijk te kunnen participeren.

Nu is het methodologisch niet mogelijk om een referentiepunt, bepaald op basis van heel wat onderzoek, naar eigen goeddunken en zonder verder onderzoek aan te passen. Dit is nochtans wat het OCMW Gent doet. Terwijl de studie de *ondergrens* bepaalt voor een menswaardig leven, gaat het OCMW Gent gewoon over tot invoeren van een eigen erg afgezwakte (lees: lagere budgetstandaard). Het bestuur zegt hiermee dat het blijkbaar met minder ook best kan. De steunbarema mogen zeker niet te hoog zijn, zo stelt de nota, vandaar de invoering van een kritische grens ten aanzien van de minimumlonen die meteen de steunbarema met 10 tot 36,5% tegenover de standaard naar beneden haalt. Een redenering die nog minder hout snijdt voor mensen op pensioen, waarvoor de bezorgdheid om deze mensen in een werkloosheidsval te brengen, een hilarisch karakter krijgt.

4.3. Schoolpremie zonder meer afgeschaft

De afschaffing van de schooltoelage was aanvankelijk niet voorzien. Maar bovendien worden de bestaande schoolkosten uit de standaard gelicht, vanuit de wel erg denkbeeldige veronderstelling dat schoolgaan geen extra geld meer kost (gelet op de studiebeurs, de maximum factuur en de federale schooltoelage). Hier kunnen minstens drie bezwaren geuit worden. Ten eerste is de federale schoolpremie een algemene premie voor iedereen, ongeacht het inkomen. Het is dus een extraatje bovenop het inkomen, en het is cynisch dat het OCMW Gent dit voor de mensen met het laagste inkomen aftrekt van de mogelijke AFH. Ten tweede spreekt de studie tegen dat onderwijs volledig kosteloos zou zijn heden ten dage. Zo 'vergeet' het bestuur dat de maximumfactuur niet geldt in het secundair onderwijs, waar de kosten hoog zijn (zeker bij technische en beroepsrichtingen). De nota gaat tenslotte nog een stap verder. Het verwijst ouders die hun schoolrekeningen niet kunnen betalen naar het sociaal fonds van de Gentse scholen. Zo worden deze mensen in armoede nog eens verplicht ook op school zich te 'outen', en bestaat de kans dat dit uit schroom niet gebeurt. Bovendien maakt men hier abstractie van het feit dat de middelen van dit Fonds niet toereikend zijn, en dat het goed te keuren reglement Sociaal Steunfonds (gemeenteraad december 2010) heel expliciet de toegang tot dit Fonds beperkt.

4.4. Ook tussenkomst plechtige communie/vrijzinnige jeugd afgeschaft

De afschaffing van de tussenkomst plechtige communie/vrijzinnige jeugd wordt onder meer verantwoord door de vaststelling dat deze premie slechts sporadisch aangevraagd werd, bv. zeven maal in 2009. Zouden in al de betrokken gezinnen dan maar zeven twaalfjarigen dit feest gevierd hebben? Er dringt zich een andere conclusie op, namelijk dat ouders door maatschappelijk werkers niet goed ingelicht zijn over hun rechten en er bijgevolg dus ook geen gebruik van kunnen maken. De conclusie is dat het OCMW er niet in lukt mensen bij te staan om van dit feest – toch een belangrijk moment in heel wat gezinnen – een feest zonder financiële problemen te maken. En het bestuur heeft duidelijk niet de intentie dit in de toekomst wel te doen!

4.5. Sociale voordelen op andere niveaus toegekend verdwijnen in de put

Alle sociale voordelen die vele OCMW-cliënten genieten bij andere besturen, net omwille van het gegeven dat ze financieel niet rondkomen, worden in rekening gebracht bij de berekening van hun steunbarema (dat daardoor lager komt te liggen). Zo zal bvb. het steunbarema van de alleenstaande 30-jarige leefloner (voorbeeld op pag 2) verminderd worden met 66,36 €/maand (korting de Lijn 15,5 €/mnd, vrijstelling provinciebelasting 2,49 €/mnd, sociale correctie huisvuilophaling 3,25 €/mnd, verminderde bijdrage in de zorgverzekering 1,25 €/mnd, sociaal voordeel elektriciteit 7,9 €/mnd en gas 26,83 €/mnd, korting drinkwaterfactuur 3,78 €/mnd en saneringsbijdrage 5,36 €/mnd).

Hier hanteert het bestuur drie vreemde redeneringen. Ten eerste dat deze sociale voordelen niet langer additioneel zijn, bedoeld zijn om bovenop te komen bij het karige inkomen waar de mensen in kwestie van moeten leven. En ten tweede gaat het bestuur er expliciet van uit dat deze mensen al hun rechten kennen: *"We stellen voor om steeds alle sociale voordelen waarop de aanvrager recht heeft, onafhankelijk of hij dit recht op sociaal voordeel ook effectief uitput, in rekening te brengen"* (nota p. 17). Dit staat haaks op de algemene bevinding dat juist armen er heel moeilijk in slagen hun rechten te realiseren. Denk maar aan de hierboven genoemde 'communiebijdrage' of aan het gegeven dat zeer weinig Gentenaars die recht hebben op het omnio-statuut daar effectief ook gebruik van maken.

Tot slot getuigt deze maatregel van zeer inefficiënt bestuur: wat is de zin dat het stadsbestuur een heel systeem van 'sociale correctie huisvuilophaling' opzet wanneer het OCMW-bestuur nadien dit 'extra' in rekening brengt voor de berekening van de AFH van hun cliënten?

4.6. Huurprijzen uit een ver verleden

Het uit de standaard halen van de huurkosten wordt inderdaad door de studie budgetstandaard aanbevolen, om ze aan te passen aan de lokale situatie. De voorgestelde maximumbedragen beantwoorden echter geenszins aan de reële situatie op de Gentse woonmarkt: als alleenstaande voor 400 € een woonst vinden kan misschien nog net lukken, maar als gezin met enkele kinderen een huis zoeken voor 512 € is vandaag de dag zo goed als onmogelijk, als we mogen uitgaan van enig basiscomfort in de woning....

4.7. Arm zijn kan je maar beter leren

De AFH wordt in de toekomst pas toegekend na één jaar; de huidige huishuur- en energietoelage worden toegekend na zes maanden. De verlenging van de wachttijd wordt verantwoord vanuit de redenering "dat een jaar overbruggen met een minimuminkomen nog enigszins haalbaar is." Voor wie er mocht aan twijfelen, dit is wel degelijk een letterlijk citaat. Het lijkt wel alsof dit bestuur totaal niet vertrouwd is met hoe mensen in armoede terechtkomen en moeten over-leven en hoe weinig empatisch zij zijn ten aanzien van alle inspanningen die de cliënten hiervoor moeten doen. Het valt blijkbaar allemaal nog wel mee...

4.8. Geen model voor de toekomst

Op de laatste bladzijde van de nota wordt kort vermeld dat de kwestie 'wat met nieuw samengestelde gezinnen' nog moet worden uitgeklaard. Men heeft dus voor het ontwerp van het nieuwe systeem geen rekening gehouden met de nieuwe gezinssituaties. Dit is toch erg verwonderlijk in de 21^e eeuw in de context van een grote Vlaamse stad als Gent. Ook het nergens in rekening brengen van schulden die vele cliënten meeslepen is een pijnlijke lacune.

4.9. Dit krijg je niet uitgelegd aan de mensen voor wie het bedoeld is

Een belangrijke vraag vanuit mensen in armoede en hun verenigingen, is deze naar eenvoudige en begrijpbare ondersteuning. Zo is er bij het OCMW Gent zelf een dialooggroep om steunvormen en de daarbij horende communicatie te vereenvoudigen. Het voorliggend systeem krijg je echter niet uitgelegd aan de doelgroep, daarvoor is het veel te complex en technocratisch...

4.10. Voorlopig besluit

Terwijl het oude afgeschafte systeem focuste op een aantal vaste noden (huishuur- en energiekosten) en een aantal pieken in de uitgaven (begin schooljaar, communie/feest vrijzinnige jeugd,...) gaat het nieuwe systeem uit van een erg uniform model. Het legt één model vast voor nu en de toekomst, waarbinnen weinig ruimte is om aan te sluiten op nieuwe noden en behoeften in de persoonlijke levens van de cliënten.

5. Cruciale pijnpunten van het nieuwe systeem

5.1. Het einde van het maatwerk voor mensen door maatschappelijk werkers

In de hulpverlening staat maatwerk voorop: de maatschappelijk werker luistert naar de persoonlijke hulpvraag en poogt daar een zo goed mogelijk en aangepast antwoord op te formuleren. Heel concreet: als in een persoonlijk dossier de huurlast of schuldenlast erg zwaar doorwegen, zou dit ook bij de berekening van de AFH meer in rekening moeten gebracht worden (zie VVSG-model)

Het nieuwe OCMW-model maakt, bij wijze van overdrijven, de expertise en persoonlijke betrokkenheid van de maatschappelijk werker overbodig. Men spreekt in de nota van 'het laten ontwikkelen van een softwareprogramma' die, op basis van het gezinstype, de AFH berekent...

Deze 'automatisering van de hulpverlening' in combinatie met de activeringsplicht (zie 5.2.) wijzigt de relatie tussen hulpverlener en cliënt fundamenteel. De maatschappelijk werker moet vanaf nu meer registreren dan investeren in zijn relatie met de cliënt: niet langer een bondgenoot, die de cliënt niet onvoorwaardelijk volgt maar door wie de cliënt zich gedragen weet. Maar wel een verstrekker van een beloning waarop de cliënt aanspraak kan maken "als hij zijn best doet"

5.2. De menselijke waardigheid als instrument tot disciplineren

Het meest pijnlijke in de nota is de wijze waarop de koppeling wordt gemaakt tussen de AFH en de activeringsplicht. Het is alsof elke kennis over kwetsbare en gekwetste mensen en de wijze waarop zij zich rechthouden in onze samenleving opzij is geschoven. De ervaringen van mensen in armoede leren ons dat verplichte activering niet werkt wanneer mensen geconfronteerd worden met verschillende problemen op verschillende domeinen tegelijkertijd (lichamelijke en geestelijke gezondheid, woonsituatie, schulden, schoolsituatie kinderen, sociaal netwerk, ...),

Het volgende citaat uit de nota onderstreept heel duidelijk het voorwaardelijke karakter van de toekenning van AFH:

*"We stellen voor om enkel AFH te verlenen wanneer de cliënt zijn medewerking verleent/verleende aan het hulpverleningsproces. We zien AFH dus als een **beloning/aanmoediging** voor cliënten die meewerken aan het hulpverleningsproces en zich inzetten in het kader van activering. Omgekeerd betekent dit dat we AFH als een bijkomend middel beschouwen om cliënten die onvoldoende medewerking verlenen aan het hulpverlenings- en activeringstraject, **financieel te sanctioneren**. Zo kan bijvoorbeeld het herhaaldelijk niet komen opdagen op de afspraakmomenten met de maatschappelijk werker, een reden zijn om deze persoon geen AFH te verlenen. Het stopzetten van AFH beschouwen we als een eerste prik, een eerste waarschuwing in het sanctioneringsverhaal, om mogelijks bij verder gebrek aan medewerking het leefloon te schorsen of stop te zetten op basis van een gebrek aan werkbereidheid. Via het stopzetten/niet-verlenen van AFH willen we kort op de bal spelen. Administratief kan stopzetting van AFH immers 'snel' beslist worden (geen hoorzitting noodzakelijk, ...)"* (p. 6)

Twee conclusies ten gronde. Ten eerste, als men AFH beschouwt als een onontbeerlijke steun om menswaardig te kunnen leven, dan kan daarover niet onderhandeld worden. Of nog erger, AFH kan nooit worden ingezet als beloning of straf voor het al dan niet vertonen van het gewenste gedrag.

Ten tweede, deze benadering ondergraaft de ondersteunings- en vertrouwensrelatie tussen de maatschappelijk werker en de hulpvrager. De maatschappelijk werker moet nu ook 'controleur' spelen en voortdurend nagaan en inschatten of aan de opgelegde eisen wel voldaan wordt. Want de nieuwe filosofie is duidelijk: wie zich niet laat inpassen binnen deze activeringsidee mag de AFH wel vergeten. Met andere woorden, een (al erg afgezwakt) levensminimum moet je verdienen. De AFH dient nu als beloning voor die cliënten die meewerken aan de hulpverlening en als sanctie voor diegenen die "stout zijn geweest", bvb door niet te komen opdagen op je afspraken. Dit soort activering past ondubbelzinnig binnen een erg disciplinerend discours. Het lijkt wel alsof het paternalisme hiermee helemaal terug is in de sociale dienstverlening: maatschappelijk werkers die mensen straffen omdat ze niet het gewenste gedrag vertonen... De koppeling tussen grondrechten (recht op menswaardig bestaan) en activering is erg nefast en wordt ook door de armenverenigingen als dusdanig beschouwd. Verplichte activering is immers vaak nefast voor de sociale inclusie van mensen. Onder de dreiging van de schorsing van leefloon/levensminimum, het verliezen van AFH gaan mensen verplichtingen moeten aangaan die niet hun eigen keuzes zijn.

Voor alle duidelijkheid: Groen! is grote voorstander van het ondersteunen van mensen tot een actievere deelname aan de samenleving. In die zin is de nota een heel erg gemiste kans, want duurzame activering kan echt wel kansen bieden aan mensen. Ook het VVSG-voorstel ten andere hanteert een rijk participatiebegrip, dat los staat van eenzijdige activering. In het voorstel van VVSG gaat de maatschappelijk werker samen met de cliënt op zoek naar welke kosten voor het gezin van primair belang zijn, en of er hiervoor binnen de door OCMW-bestuur bepaalde (financiële) marges ruimte is en hoe deze verlangens van mensen vervolgens kunnen verwezenlijkt worden. Ook dit is activering, zij het van een andere aard. Echte duurzame activering steunt dus op heel andere grondbeginselen. Een van de cruciale voorwaarden hiertoe is vrijwilligheid en respect voor de persoon in armoede, niet vanuit het discours het nestelgedrag van de armen tegen te gaan. Activering is dan samen met cliënten keuzes maken en uitvoeren die nauw aansluiten bij hun mogelijkheden en wensen.

6. De cijfers achter het voorstel

Het voorstel becijfert een 120-tal gezinssituaties en suggereert – op basis van deze simulaties – een eerder budgettair neutrale operatie. Sommige gezinnen moeten inleveren terwijl anderen meer krijgen. Toch suggereren de verlenging van de wachttijd, de verstrakking van het beleid, het supprimeren van tal van maatregelen ook een besparingsoperatie.

Een meer gedetailleerde lezing van de cijfers budget exploitatie 2011 bevestigt dat hier wel degelijk bespaard wordt. Bij het toekennen van dienstverlening in speciën (en hieronder valt de toekenning van de AFH) wordt in 2011 1,4miljoen € minder uitbetaald dan in 2010, zij het dat de besparing hier allicht kleiner is met interne verschuivingen. Maar ook op de stookoliepremie (200.000 €), schoolpremie (55.000 €), tegemoetkoming betaling huur (290.000 €) en tegemoetkoming buitenlandse behoeftigen (420.000 €) wordt flink bespaard. Een eerste raming benadert al snel een miljoen euro. We kunnen ons niet van de indruk ontdoen dat dit inde feiten neerkomt op een besparingsoperatie.

7. Besluit

Het OCMW-bestuur lijkt te vergeten dat in heel de constructie van de sociale zekerheid de dienstverlening van het OCMW (in het bijzonder het toekennen van financiële steun) als laatste steunnet is opgezet met als oogmerk het vrijwaren en garanderen van de menselijke waardigheid. Dit ethische basisprincipe is voor Groen! niet onderhandelbaar of inzetbaar als beloning of straf. Een karig leefloon aangevuld met AFH is geen cadeau, het gaat hier over (net genoeg hebben voor) een menswaardig leven. Mensen onderaan de samenleving hebben nood aan basisveiligheid. Het voorwaardelijke systeem van AFH creëert net nog meer onzekerheid bij mensen die financieel al erg kwetsbaar zijn.

Groen! is voorstander van het ondersteunen van mensen zodat ze meer en intenser participeren aan de samenleving. Maar mensen die geconfronteerd worden met een waaier aan problemen moeten eerst in een betere situatie gebracht worden, alvorens dat ze stap kunnen zetten naar activering. *Empowerment* (een term gretig gebruikt binnen het OCMW Gent) betekent mensen sterker maken, op eigen tempo kracht laten opbouwen zodat ze klaar zijn om beter te participeren aan de samenleving. Verplichte activering, los van de levensfase waarin mensen zich bevinden, staat hier haaks op en zal enkel contraproductief werken, verzet oproepen waardoor mensen zich mogelijks gaan afkeren van het OCMW en hulpverlening.

Dirk Holemans, fractievoorzitter Groen! OCMW Gent, 0476 79 99 70
14 december 2010.